

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

Διαχειριστής Επιχορήγησης:

ΙΔΡΥΜΑ
ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

**SOLIDARITY
NOW**
This is our common ground

Φορέας Υλοποίησης:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΤΙΚΑΡΚΙΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΚΕ.Υ.Ε.Ε.Ψ.Ο

3η ΗΜΕΡΙΔΑ
ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΓΚΟΛΟΓΙΑΣ

* ΠΕΣ ΜΟΥ, ΠΟΣΟ ΚΡΑΤΑΕΙ ΤΟ ΑΥΡΙΟ;

**ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΓΚΟΛΟΓΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΕΠΙΒΙΩΣΗ ΣΤΟΝ ΚΑΡΚΙΝΟ**

**ΠΟΛΕΜΙΚΟ
ΜΟΥΣΕΙΟ, ΑΘΗΝΑ**

**ΣΑΒΒΑΤΟ 30
ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2021**

**Η συμμετοχή στην Ημερίδα είναι δωρεάν. Με δυνατότητα
διαδικτυακής παρακολούθησης.**

Για κράτηση θέσης επικοινωνία μέσω του email:
keyeepso@cancerhellas.org ή τηλεφωνικά στο **2103826600**

*φράση από την ταινία του Θ. Αγγελόπουλου "Μια αιωνιότητα και μια μ

Υπό την αιγίδα της Ψυχιατρικής Κλινικής του 251 ΓΝΑ

Τα τελευταία χρόνια σημειώνεται μία σημαντική αύξηση του αριθμού ασθενών που έχουν **επιβιώσει από καρκίνο** χάρη στη βελτίωση των διαγνωστικών και θεραπευτικών διαδικασιών.

Σύμφωνα με τον **Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (2008)**, ως επιβιώσαντες νοούνται άτομα που είχαν καρκίνο, υποβλήθηκαν σε θεραπεία και έχουν πλέον αποθεραπευθεί από την ασθένεια.

Ωστόσο, αν ανατρέξει κανείς στην υπάρχουσα επιστημονική βιβλιογραφία, θα έρθει αντιμέτωπος με μια μεγάλη ασάφεια σχετικά με τους ορισμούς των όρων «επιβίωση» και «επιβιώσας».

Σε τι αναφέρεται, λοιπόν, ο όρος επιβίωση; Ποιοι είναι οι παράγοντες που τον καθορίζουν ακόμα και στην ιατρική επιστήμη; Μπορούν οι ανθρωπιστικές επιστήμες (ψυχολογία, κοινωνιολογία, φιλοσοφία, ανθρωπολογία, ψυχανάλυση, κλπ) να φωτίσουν από την πλευρά τους αυτόν τον όρο που κερδίζει όλο και περισσότερο ευρεία χρήση στο χώρο της ογκολογίας; Ποιες διαφορές χαρακτηρίζουν ένα ασθενή που ξεπερνάει την ασθένεια του καρκίνου από έναν επιβιώσαντα μιας φυσικής καταστροφής ή ενός πολέμου; Ο όρος επιβίωση χρησιμοποιείται συστηματικά για την ασθένεια του καρκίνου, ενώ δεν συναντάται, τουλάχιστον τόσο συχνά, σε άλλες νόσους. Από την άλλη πλευρά παρατηρούμε ότι στην ασθένεια του καρκίνου όλο και πιο σπάνια αναφερόμαστε στο δίπολο ασθένεια-υγεία. Τη θέση της υγείας την έχει αντικαταστήσει ο όρος ποιότητα ζωής, η οποία μοιάζει να αποτελεί μέρος του ορισμού της επιβίωσης. Σπάνια όμως καλούμαστε να εξετάσουμε τις πιθανές διαφοροποιήσεις αυτών των όρων αλλά και τους λόγους για τους οποίους εναλλάσσονται στη γλώσσα της ογκολογίας. Για να γίνει αυτό θα πρέπει να στραφούμε προς την αναγνώριση των

ψυχοκοινωνικών αναγκών αυτών που επιβίωσαν της ασθένειας και να ξεφύγουμε από την αντιμετώπιση του καρκίνου ως αποκλειστικά σωματικής νόσου.

Οι ασθενείς που έχουν ολοκληρώσει τη θεραπεία τους και επιβίωσαν της ασθένειάς τους συχνά βιώνουν αισθήματα αβεβαιότητας, φόβους επανεμφάνισης της νόσου, αλλαγές στο σώμα τους, στην εκπαιδευτική ή επαγγελματική τους πορεία, επιδράσεις στην προσωπική και κοινωνική ζωή, τη σεξουαλικότητα και τις ερωτικές σχέσεις. Χρειάζεται να δούμε τον ασθενή ως ζων υποκείμενο και να εξετάσουμε με ποιο τρόπο μια τέτοια οργανική επίθεση στο σώμα του μπορεί να ενταχθεί στην προσωπική ιστορία του. Είναι δυνατόν να αποκτήσει κάποιο νόημα; Μπορεί ο πάσχων να μιλήσει γι' αυτό; Σε ποια χρονική στιγμή και σε ποιον; Οι γιατροί, οι νοσηλευτές, οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας μπορούν να ακούσουν αυτή την ιστορία; Κι αν ναι, πως αυτή επηρεάζεται από την ηλικία του ασθενή, από το φύλο του η ακόμα και από την κοινωνική του τάξη;

Η κλινική εργασία στην ψυχοκοινωνική ογκολογία επιβάλλει την επεξεργασία αυτών των προβληματισμών γύρω από το θέμα της επιβίωσης σε μια εκ θεμελίων διεπιστημονική προσέγγιση από την ιατρική και τις ανθρωπιστικές επιστήμες. Το **ΚΕ.Υ.Ε.Ε.Ψ.Ο.** της **Ελληνικής Αντικαρκινικής Εταιρείας** καλεί για πρώτη φορά στην ελληνική πραγματικότητα, επιστήμονες που εμπλέκονται στον τομέα της ογκολογίας να προσεγγίσουν το αινιγματικό θέμα της επιβίωσης.

Δεν ξέρω αν έχω φύγει και ποτέ από κει για να γυρίσω πίσω. Το να λέω ψέματα ή να το αποφεύγω είναι χαζό, πολύ χαζό, γιατί δεν είναι κάτι που έχει τελειώσει, δεν νομίζω ότι έχει τελειώσει μπορεί να έχω τελειώσει κλινικά, αλλά και ψυχολογικά δεν έχει τελειώσει, υπάρχει ακόμη και μου δίνει ώθηση ώστε να παλεύω περισσότερο κάθε μέρα για το οτιδήποτε και να σκέφτομαι και τους ανθρώπους που το περνάνε τώρα...

-Φίλιππος, επιβιώσας

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

9.00-9.30 Χαιρετισμοί έναρξης της ημερίδας

9.30-11.30 Στρογγυλή τράπεζα

«Θεμελιώδη ερωτήματα για τον όρο επιβίωση»

Συντονισμός: Ιωάννης Ντίνος

Ομιλητές: Α. Γρίβας: «Καμπύλες επιβίωσης και επιβίωση»,
Ρ. Πετρίδης: «Ανακοπή πορείας» και ορίζοντας προσδοκίας:
Σκέψεις για την επιβίωση στον Καρκίνο.

Ε. Weil: «Πλαίσιο και όρια του «ατομικού και συλλογικού» στην επιβίωση.»

11.30-12.00 Διάλειμμα καφέ

12.00-13.30 Στρογγυλή τράπεζα

«Επιβίωση: ένα ιδεώδες της κλινικής θεραπευτικής πράξης;»

Συντονισμός: Μαρία Κοτρώτσου,

Ομιλητές: Μ. Τσιρογιάννη: «Επιβίωση: ένα ιδεώδες της κλινικής θεραπευτικής πράξης»,
Ε. Κρητικού: «Οδηγός Επιβίωσης»
Ε. Αρτέμης: «Η ζωή με(τά) τον καρκίνο»

13.30-14.30 Διάλειμμα γεύματος

14.30-16.30 Στρογγυλή τράπεζα

«Η εμπειρία του προγράμματος Μονάδα για την Υποστήριξη Εφήβων
και Νέων στη Νεοπλασματική Ασθένεια»

Συντονισμός: Ειρήνη Δημοπούλου

Ομιλητές: Ε. Ντάλη, Γ. Ζινδριλής: «Ένα κλικ μετά: Η εμπειρία του εργαστηρίου
φωτογραφίας για νέους που επιβίωσαν από καρκίνο»,
Γ. Ρωμανός: «Ντορέλα: ένα εργαστήρι μουσικής σύνθεσης και
δημιουργίας για παιδιά και εφήβους»,
Α. Κούτριας: «Αντικρύζοντας τον θάνατο, πώς αγγίζεις μια ζωή; Η εμπειρία της
θεραπευτικής παρέμβασης με τη βοήθεια σκύλου σε εφήβους ασθενείς»,
Μ. Κούτρα: «Αντέχοντας το αφόρητο, μιλώντας για το ανεπίπλωτο: Η ψυχολογική
υποστήριξη γονέων εφήβων ασθενών με καρκίνο»

Στο χώρο διεξαγωγής της ημερίδας θα παρουσιαστούν οι ακόλουθες
καλλιτεχνικές εκθέσεις και περφόμανς:

«Ένα κλικ, μετά;», έκθεση φωτογραφίας του εργαστηρίου φωτογραφίας
νέων που επιβίωσαν του καρκίνου, Συμμετέχουν οι: Κεττίονα Μαλόλλη,
Στεφανία Μανωλοπούλου, Γκερτιάνα Ντύλε, Κυριάκος Στενός
Συντονιστές Εργαστηρίου: Πάννης Ζινδριλής, Εύη Ντάλη
Εγκατάσταση Video Art του εργαστηρίου μουσικής σύνθεσης
και δημιουργίας «Ντορέλα», Δημιουργία Animation: Φαίδρα Δεριζιώτη
«Εκτελούνται Μεταφορές», Θεατρική Περφόμανς του Μ. Βελέντζα
Μουσικό σύνολο της Ορχήστρας της ΕΡΤ θα ερμηνεύσει έργα
ασθενών εφήβων που συμμετείχαν στο εργαστήριο ΝΤΟΡΕΛΑ.

«Το έργο Μονάδα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης Εφήβων και Νέων στην Νεοπλασματική Ασθένεια υλοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος Active citizens fund, με φορέα υλοποίησης την Ελληνική Αντικαρκινική Εταιρεία. Το πρόγραμμα Active citizens fund, ύψους € 12εκ, χρηματοδοτείται από την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία και είναι μέρος του χρηματοδοτικού μηχανισμού του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) περιόδου 2014 – 2021, γνωστού ως ΕΕΑ Grants. Το πρόγραμμα στοχεύει στην ενδυνάμωση και την ενίσχυση της βιωσιμότητας της κοινωνίας των πολιτών και στην ανάδειξη του ρόλου της στην προαγωγή των δημοκρατικών διαδικασιών, στην ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά και στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τη διαχείριση της επιχορήγησης του προγράμματος Active citizens fund για την Ελλάδα έχουν αναλάβει από κοινού το Ίδρυμα Μποδοσάκη και το SolidarityNow.»

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ:

Eva Weil, ψυχανύτρια, μέλος της Ψυχαναλυτικής Εταιρείας των Παρισίων και της Διεθνούς Ψυχανλυτικής Εταιρείας.

Αρτέμη Ευτυχία, Συστημική ψυχοθεραπεύτρια-Κοινωνική Λειτουργός, ΕΚΨ-Π.ΣΑΚΕΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, Επιστημονική συνεργάτης ΚΕ.Υ.Ε.Ε.Ψ.Ο.-Ε.Α.Ε.

Βελέντζας Μελαχρινός, περφόρμερ, συνεργάτης του ΚΕ.Υ.Ε.Ε.Ψ.Ο.-Ε.Α.Ε.

Γρίβας Αναστάσιος, Παθολόγος Ογκολόγος, Επιμελητής Α', Β' Παθολογική Ογκολογική Κλινική Γ.Α.Ο.Ν.Α. «ο Άγιος Σάββας»

Δημοπούλου Ειρήνη, κλινική ψυχολόγος, Ε.Κ.Ψ.-Π.ΣΑΚΕΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, επιστημονική συνεργάτης του ΚΕ.Υ.Ε.Ε.Ψ.Ο.-Ε.Α.Ε.

Ζινδριλής Γιάννης, φωτογράφος, συνεργάτης του ΚΕ.Υ.Ε.Ε.Ψ.Ο.-Ε.Α.Ε.

Κοτρώτσου Μαρία, Ψυχίατρος, Ε.Κ.Ψ.-Π.ΣΑΚΕΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, επιστημονική συνεργάτης του ΚΕ.Υ.Ε.Ε.Ψ.Ο.-Ε.Α.Ε.

Κούτρα Μαρία, κλινική ψυχολόγος, Μονάδα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης Εφήβων και Νέων στη Νεοπλασματική Ασθένεια - Ανοικτή Γραμμή - ΚΕ.Υ.Ε.Ε.Ψ.Ο.-Ε.Α.Ε

Κούτριας Αποστόλης, κλινικός ψυχολόγος, Ψυχιατρική Κλινική 251-ΓΝΑ, επιστημονικός συνεργάτης του ΚΕ.Υ.Ε.Ε.Ψ.Ο.-Ε.Α.Ε.

Κρητικού Ευαγγελία, Τ.Ε. Νοσηλεύτρια, Παθολογική Ογκολογική Κλινική Γ.Α.Ο.Ν.Α. «ο Άγιος Σάββας»

Ντάλη Εύη, Δρ. κλινική ψυχολόγος, Ψυχιατρική Κλινική 251-ΓΝΑ, επιστημονική συνεργάτης του ΚΕ.Υ.Ε.Ε.Ψ.Ο.-Ε.Α.Ε.

Ντίνος Ιωάννης, κλινικός ψυχολόγος, Γ.Α.Ο.Ν.Α «ο Άγιος Σάββας», Επιστημονικός Υπεύθυνος Μονάδας Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης Εφήβων και Νέων στη Νεοπλασματική Ασθένεια - ΚΕ.Υ.Ε.Ε.Ψ.Ο. - Ε.Α.Ε

Πετριδης Ρεϋμόνδος, Επίκουρος Καθηγητής Φιλοσοφίας, Αμερικανικό Κολλέγιο Ελλάδας

Ρωμανός Γιάννης, μουσικός-παιδαγωγός, Κολλέγιο Αθηνών, Συμφωνική Ορχήστρα της ΕΡΤ, συνεργάτης του ΚΕ.Υ.Ε.Ε.Ψ.Ο. - Ε.Α.Ε.

Τσιρογιάννη Μαρία, Δρ. Αιματολόγος, Επιμελήτρια Α', Αιματολογική Κλινική και Μονάδα Μεταμόσχευσης Μυελού των Οστών, Γ.Α.Ο.Ν.Α. «ο Άγιος Σάββας»

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ:

Το Πολεμικό Μουσείο, την Ψυχιατρική Κλινική 251 ΓΝΑ, τα Μουσικά Σύνολα της Ορχήστρας της ΕΡΤ.

Το Κέντρο για την Υποστήριξη, την Εκπαίδευση και την Έρευνα στην Ψυχοκοινωνική Ογκολογία (ΚΕ.Υ.Ε.Ε.Ψ.Ο) της Ελληνικής Αντικαρκινικής Εταιρείας αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς πόλους στο χώρο της ψυχοκοινωνικής ογκολογίας στην Ελλάδα με την εφαρμογή πρωτοποριακών προγραμμάτων κλινικής υποστήριξης ασθενών και των οικογενειών τους, με ιδιαίτερη έμφαση στην εφηβική ηλικία αλλά και τους επιβιώσαντες ασθενείς (εφήβους και ενήλικες) και τη λειτουργία εργαστηρίων δημιουργίας (θέατρο, φωτογραφία, μουσική). Η εκπαίδευση και η επαγγελματική ενδυνάμωση ιατρών και νοσηλευτών ογκολογικών κλινικών, η διασύνδεση επαγγελματιών ψυχικής υγείας των σημαντικότερων ογκολογικών νοσοκομείων της χώρας (με σεμινάρια, εποπτείες και επιστημονικές ημερίδες), καθώς και η συνεργασία με σημαντικά πανεπιστήμια της χώρας και του εξωτερικού, αναδεικνύουν τη μοναδικότητα των υπηρεσιών που προσφέρει.